

Colofon

Verenigingsorgaan van de Oegstgeester Volkstuin Vereniging opgericht 28 november 1977

Postadres: Zonnebloemlaan 22 2343 GC Oegstgeest
Tuinadres: Willibrordlaan hoek Van Cuycklaan
Girorekening: 4014955 girorekening inkoopcommissie: 3819165

Bestuur

Voorzitter:	dhr. R. Kruis	tuin 29
Secretaris:	mevr. M. v.d. Burg	tuin 10b
Penningmeester:	dhr. M.J. Hoogland	tuin 74
Commissarissen:	dhr. J. Merkestein	tuin 4
	mevr. M. van Leeuwen	tuin 36

Commissies

Uitgifte van tuinen:	dhr. Merkestein	tuin 4
Tuincommissie:	mevr. M. van Leeuwen	tuin 36
Inkoopcommissie:	dhr. H.Hermann	tuin 53
	mevr. W. Hermann-Dekker	

Redactie Tuinkabouter:

Email adressen:

Voorzitter dhr. R. Kruis	rkruis@planet.nl
Penningmeester dhr. M.J. Hoogland	thijshoogland@hetnet.nl
Alg. coördinator dhr. J. Merkestein	janmerkestein@gmail.com
Secretaris mevr. M. v.d. Burg	mathilde@weggemans.speedling.nl
Inkoopcommissie dhr. en mevr. Hermann	hwhermann@casema.nl
Redactie	

Internetadres: www.ovv-volkstuin.nl

Van de redactie

Tuinieren is een prachtige hobby. Het werken op de volkstuin kent vele voordelen waarvan ik u enkele zal noemen: 1) De conditie wordt op peil gehouden zonder naar de sportschool te hoeven. 2) Dicht bij de natuur staan en het bewust beleven van de wisseling van de seizoenen. 3) Het levert geld op i.p.v. dat het geld kost (wij eten het jaar rond van onze tuin!). Voordelen die u misschien niet eens had opgemerkt, want wellicht tuiniert u gewoon omdat het buiten zijn en met de handen werken heerlijk ontspannend werkt.

Dicht bij de natuur geeft me een goed gevoel, het geeft rust. Als boerendochter voel ik me van jongs af aan verbonden met de natuur. De natuur is de bron van ons bestaan, we zijn er afhankelijk van. De wisseling van de seizoenen is een ritme waar ik van houd: de zomertijd met het genieten van verse vruchten en zomergroenten. De wintertijd, een tijd van rust en bezinning zoals het maken van nieuwe tuinplannen. Dit ritme zet ons met beide benen op de grond: er is een tijd van arbeid en een tijd van rust. De tuin: een bron van inspiratie. Niet alleen voor de harde werker, maar ook voor de meer filosofische natuurliefhebbers onder ons.

Elly Dening

Van de voorzitter

Vlak voor de algemene ledenvergadering bereikte ons het treurige bericht dat Hannie Moolenaar op 9 november is overleden. Hannie heeft jarenlang met veel plezier getuiniert. Bij het Praathuis zorgde zij voor de koffie en was altijd in voor een praatje. Ondanks haar ziekte was zij zelfs nog even op de barbecue afgelopen zomer... Langs deze weg wensen wij haar familie en nabestaanden veel sterkte toe met het dragen van dit verlies.

Inmiddels is er weer een jaar voorbij. Het is een druk jaar geweest voor het bestuur. Dit jaar zijn er twee ledenvergaderingen geweest, die beiden toch de nodige voorbereiding vergden. Daarnaast waren er ook veel "tussendoor" gebeurtenissen zoals de tuincontroles, zoeken naar vrijwilligers, brieven versturen en helaas ook weer een aantal opzeggingen vanuit de vereniging.

De jaarvergaderingen stonden in het teken van het lidmaatschap van het AVVN. Het bestuur heeft er veel werk ingestoken om lid te kunnen worden van het AVVN. Helaas is op de laatste ledenvergadering besloten dat de OVV geen lid wordt van het AVVN. Toch iets voor het bestuur om over na te denken.... Zolang alles reilt en zeilt bij de vereniging zal niemand het missen. Maar wat als.... Hebben we dan als bestuur de kennis, tijd en gelegenheid om de uitdagingen aan te gaan. Wel iets om even bij stil te staan.

Een tweede voor het bestuur belangrijke beslissing viel gelukkig positief uit. De OVV heeft nieuwe reglementen. Als bestuur hopen wij dat deze reglementen gemakkelijker te hanteren zijn. Ik ben er zeker van dat er nog wel een aantal schoonheidsfouten uit te halen zijn, maar we kunnen hier even mee vooruit. De nieuwe uitdaging voor volgend jaar is ook te vinden in de reglementen,; hoe om te gaan met de verplichte werkzaamheden van de leden op de tuin? Zoals in de vergadering toegezegd komt het bestuur met een rooster van werkzaamheden waarop de leden zich in kunnen schrijven. Hopelijk meldt iedereen zich aan, zodat het bestuur niet over hoeft te gaan tot het aanwijzen voor verplichte werkzaamheden. Ik ben erg benieuwd hoe dit gaat verlopen.

Al met al heb ik een goed gevoel over de beide algemene ledenvergaderingen. De opkomst was groot en de discussies waren goed. Er werden vooral argumenten aangedragen, iets waar ik altijd een voorstander van ben. De sfeer bleef goed en ik hoop dat dit het komende jaar minimaal zo blijft. Rest me u allen prettige feestdagen toe te wensen en een voorspoedig tuinjaar 2009!

Ruud Kruis

Van de secretaris: Jaarverslag 2008

Een vereniging is een "levend" orgaan en om zo'n vereniging bestuurbaar te houden en haar voortbestaan in de toekomst te garanderen, zal zij met haar tijd mee moeten. Dat geldt uiteraard ook voor onze Oegstgeester Volkstuinvereniging. Vanuit dat perspectief gezien heeft het bestuur begin dit jaar een aantal punten op de agenda gezet die de nodige aandacht verdienen.

Als 1^e resultaat hiervan breng ik u de afgelopen algemene ledenvergadering in herinnering, waar een eventueel lidmaatschap van het AVVN op de agenda stond. Gedegen informatievergaring vooraf in combinatie met de aanwezigheid van Dhr. Vroklage, consultant van het AVVN, heeft geleid tot een interessante discussie en is door velen als positief ervaren.

Als 2^e punt kan ik de aanpassing van de huis- & tuinreglementen noemen. Het spreekt voor zich dat reglementen van tijd tot tijd aangepast moeten worden om de tand des tijds te kunnen doorstaan en dat is ook al enkele keren met de beide reglementen van de OVV gebeurd. Desalniettemin bleek het noodzakelijk om, door veranderende omstandigheden, een aantal aanpassingen door te voeren en dat was dan ook gelijk een goede gelegenheid om de huis- & tuinreglementen, nu nog gescheiden, samen te voegen tot één, uniek document. Dit komt de overzichtelijkheid ten goede om zo het reilen en zeilen van de vereniging in goede banen te kunnen leiden. Deze aanpassing verdiende de nodige zorgvuldigheid en het bestuur heeft er dan ook veel tijd in gestoken middels extra vergaderavonden. En dan is het leuk om van deze gelegenheid gelijk gebruik te maken om te vertellen dat dit, naast de benodigde serieuze aanpak, altijd met enthousiasme en in een gezellige sfeer is gebeurd. Dat is heel wat waard.

Maandagavond 10 november zal de algemene ledenvergadering voor het eerst worden gehouden op het nieuwe tijdstip in het jaar en gaat er gestemd worden over de 2 voornoemde onderwerpen; het belooft dus een interessante en wellicht ook spannende avond te worden.

Daarnaast is de vereniging dit jaar op het punt van "publiciteit" positief in de aandacht geweest: er is twee keer een leuk artikel verschenen in de "Oegstgeester Courant" en later dit jaar ook nog een interview in het "Witte weekblad". Dit had het bestuur ook op de agenda staan; goede naamsbekendheid kan nooit kwaad en zo maak je de vereniging meer toegankelijk voor nieuwe leden.

Een ander punt van aandacht dit jaar was leden aan te moedigen om zich op te geven als vrijwilliger. Er zijn genoeg werkzaamheden op het complex te verrichten en gebleken is dat deze, bij onvoldoende vrijwilligers, blijven liggen. In de loop van het jaar hebben een stuk of 10 leden zich aangemeld als vaste vrijwilliger en daar zijn we ontzettend blij mee. Bij deze een hartelijk dank daarvoor alsmede ook een welgemeend excuus onzerzijds omdat wij daar tot op heden nog niet veel mee hebben kunnen doen. Wij zijn bezig een uitgebreide inventarisatie te maken van de te verrichten werkzaamheden. Hoe dat vervolgens ingevuld gaat worden hangt o.a. af van enkele bepalingen in de aangepaste reglementen die vanavond ter goedkeuring aan de leden zullen worden voorgelegd. Wanneer daar duidelijkheid over is, zal het bestuur persoonlijk contact opnemen met een ieder die zich heeft aangemeld. Vervolgens zal in gezamenlijk overleg een plan van aanpak moeten worden opgesteld en een coördinator aangewezen.

Dan heb ik nog 1 roeyement te melden: tuin 47A van Dhr. Eijkman.

Tot slot sta ik graag nog even stil bij de feestelijke BBQ van afgelopen zomer ter ere van ons 30-jarig bestaan; er was een grote opkomst en onder het genot van lekkere hapjes & drankjes was het een hele gezellige avond (ondanks de harde wind!). Ook de kleine attentie voor de leden werd zeer gewaardeerd en er gingen vele stemmen op om zo'n feestelijke avond vaker te organiseren en niet nog eens 5 jaar te wachten. Dat heeft het bestuur aangenaam verrast en die optie nemen we mee in de plannen voor de nabije toekomst..

Rest mij nog alle leden gezellige dagen én een goede winter te wensen met, wat mij betreft, veel schaatsplezier, zodat we het komend voorjaar weer extra veel zin hebben om er een heerlijk tuinseizoen van te maken.

Mathilde van der Burg

Verbouwactiviteiten bij het Praathuis

Misschien dat menig tuinder het Praathuis bij de achterste parkeerplaats niet of nauwelijks kent. Het is door de jaren heen de plek geweest waar het tuingereedschap opgeslagen werd, waar wat reparaties verricht konden worden en waar op onregelmatige uren tuinders een kop koffie met elkaar dronken. Begin november is de reeds langer aangekondigde verbouwing van het Praathuis begonnen, de opzet hierachter is dat alle materialen en gereedschappen netjes gesorteerd opgeslagen gaan worden in de aan te bouwen kasten aan de oostzijde van het gebouwtje. Het Praathuis zelf kan dan weer meer een ontmoetingsruimte voor iedere tuinder worden. De muren worden weer fris geschilderd, er zal een grote tafel met nieuwe stoelen neergezet worden en er wordt gewerkt aan een soort beheer van deze ruimte zodat er op regelmatige tijden gelegenheid is om aan te schuiven, een kop koffie te drinken, tuinzaken (en natuurlijk allerlei andere zaken) te bespreken enzovoorts.

De werkzaamheden worden gedaan door 5 gemotiveerde vrijwilligers.

Onderstaande foto's van Miep van Leeuwen geven u een beeld van de vorderingen van de werkzaamheden.

Van de penningmeester

Bij deze Tuinkabouter ontvangt u de rekening voor uw contributie en de pacht. Als u onverhoopt fouten in uw rekening ontdekt, bericht het mij want dan kan ik het herstellen.

Het verzoek aan u om uw contributie per omgaande maar in ieder geval voor 31 december over te maken op onze girorekening. Als u allemaal voor het einde van dit jaar betaald bespaart mij dat een hoop werk want dan hoef ik geen aanmaningen te versturen.

Onderstaand vindt u de prijzen voor het komende jaar.

Contributie etc.

		<u>Hele</u> <u>tuinen</u>		<u>Halve</u> <u>tuinen</u>
Contributie en pacht per jaar	€	40, -	€	33, -
Entree eenmalig bij het betrekken van een tuin	€	23, -	€	14, -
Borg, (bij netjes verlaten van de tuin wordt dit terug betaald). Bij het aanvaarden van een tuin betaald u bovendien €5, - sleutelgeld voor de sleutel van het hek. Als u de tuin verlaat en u levert de sleutel weer in dan ontvangt u dit sleutelgeld terug.	€	136, -	€	79, -
Contributie voor leden en leden zonder tuin	€	10, -		

Prijzen bewerkingen en huur materieel

Het laten frezen van de tuin (per keer)	€	12, -
Huren aanhanger per keer (1 hele dag)	€	4,50
Huren stroomaggregaat per keer (1 hele dag)	€	4,50

Als u bovenstaande bewerkingen uit wil laten voeren, of als u de aanhanger of het aggregaat wilt huren dan dient u dit in het praathuis kenbaar te maken. Dit kan ook d.m.v. een briefje in de brievenbus.

De prijzen voor het drainage materiaal, kunt u lezen in het mededelingenbord bij het praathuis.

Thijs Hoogland

Hek sluiten!!!!

Herhaald dringend verzoek om het tuinhek op de brug toch echt af te sluiten als u aan het eind van de middag de tuinen verlaat. Om een aantal redenen is gekozen om uw en andermans eigendom 's-avonds en 's-nachts af te sluiten voor onbevoegden. Dit betekent dat in de wintermaanden het hek vanaf 17.00 uur dicht moet zijn. Denk nou niet van er zal misschien nog iemand zijn of nog iemand komen; iedereen heeft de beschikking over de tuinsleutel. Het is het bestuur gebleken dat de discipline om het hek te sluiten afneemt. Tegelijkertijd zien we dat er via de brug een sluiproute naar de voetbalvelden ontstaan is, dit komt het overzicht niet ten goede.

Jaarverslag van de tuincommissie, verslagperiode april tot november 2008

De staat van onderhoud van het volkstuincomplex

De tuinen zijn zoals gewoonlijk van april tot oktober gecontroleerd. De controle door twee steeds wisselende bestuursleden bevalt goed. Het hele bestuur weet hierdoor hoe de tuinen er voor staan.

De staat waarin de tuinen verkeren is doorgaans goed te noemen, aanmerkingen zijn voornamelijk gemaakt over het schoonhouden van de sloot en de wallenkant. In een aantal gevallen hebben we tuinders geattendeerd op achterstanden in het tuinonderhoud. In een geval heeft het bestuur, handelend conform de daarvoor bestaande procedure, de tuin eenzijdig opgezegd

Het bestuur maakt zich, meer in het algemeen, zorgen over het ondieper worden van de sloten en over het afkalven van de wallenkant in enkele gevallen. Er wordt op toegezien dat de wallenkant niet te ver uitgebouwd wordt, de sloten dienen een minimale breedte te houden.

De werkzaamheden op het complex

De vele algemene werkzaamheden die er op het complex te doen zijn (snoeien, freezezen, afval afvoeren, en b.v. de lustrumbarbecue) werden ook dit seizoen gelukkig weer daadkrachtig opgepakt door een aantal vaste en "los-vaste" medewerkers, krachten waar de vereniging steeds weer op heeft kunnen rekenen. Andere noodzakelijke werkzaamheden als onderhoud van de paden en de laan, uitdiepen en herstellen van de sloten en slootkanten en het opleveren van verwaarloosd achtergelaten tuinen konden niet altijd uitgevoerd worden. Hier treedt een achterstand bij op. Vandaar het initiatief om te komen tot een aantal verplichte uren algemeen onderhoudswerk voor iedere tuinder.

Voor het spuiten (van m.n. de aardappels en de tomaten) zijn aan het begin van de zomer nieuwe vrijwilligers gevonden. Voor het komende seizoen zullen de spuitwerkzaamheden nog meer gestructureerd aangepakt moeten worden

Beleidsmatig is het bestuur dit jaar bezig aan het invullen van zowel de beheerderfunctie als een coördinatiefunctie bij het aanpakken van de noodzakelijke praktische klussen op het complex. De sociale functie van het Praathuis zou weer

meer tot zijn recht moeten komen. Inmiddels is de vrijwilligers-vacature voor een beheerder ook bij de gemeentelijke vrijwilligersvacaturebank aangemeld.

Tuinmutaties:

Tuin 10b van mevr. A.M. van der Burg naar .....
Tuin 11 van dhr Filippo naar mevr. J. Heijmerink
Tuin 16 van dhr J.Beurse naar dhr A.L. van Es
Tuin 18 van dhr J. van Vliet naar mevr. A. van Zelst-van Vliet
Tuin 19 van dhr E.J. Kijkuit naar de heer S.C.L. van Damme
Tuin 43 van dhr. S.R. Muntz naar mevr. M.J. Neuman
Tuin 47 b van dhr W.J. Eijkman naar de heer S Hoy
Tuin 56 van dhr H. Broekstra naar dhr G. Wortman
Tuin 61 van dhr G.G. Overdevest naar .....
Tuin 66 van mevr. P. Borst naar.....
Tuin 69a van mevr L. Frederiks naar .....
Tuin 69b van mevr. Wassink Zidane naar .....
Tuin 73b van dhr J.de Ruiten naar mevr. A.M. van der Burg
Tuin 91 van mevr. S. Welten-Loeven naar dhr P.A. Kruit
Tuin 106 van dhr. A.H. van Abswoude naar J.J.M. Borst???
Tuin 107 van dhr. A.H. van Abswoude naar.....

Per saldo dus nu beschikbaar tuin 10b, tuin 61, tuin 66, tuin 69 en tuin 107. Indien huurders van plan zijn de tuin op te zeggen, het dringende verzoek dit bijtijds te doen
Op de wachtlijst staan 4 personen.

Van de (nieuwe) inkoopcommissie

Overdracht

De heer Tim Reedijk heeft de stukken op 2 oktober j.l. overgedragen aan de nieuwe inkoopcommissie en gaf nog goede tips mee. Van het bestuur was hierbij aanwezig mevr. M. van Leeuwen.

Nieuwe inkoopcommissie

De nieuwe inkoopcommissie bestaat uit:
Herbert Hermann en Wil Hermann-Dekkers
Rijnzichtweg 50, 2341 AC Oegstgeest, telefoon 071 3014 535
e-mail adres : hwhermann@casema.nl

De nieuwe inkoopcommissie stelt zich kort voor

Wij tuinieren op tuin 53 sinds dit jaar, eerder waren we twee jaar op tuin 93a. Doordat we beiden nu niet meer in het beroepsleven staan, kunnen we meer tijd voor de volkstuin vrijmaken dan vroeger. Het werk op de tuin vinden we erg leuk en de contacten met de gezellige clubvrienden ervaren we als positief en leerrijk. We tuinieren al lang, maar alles wat in een moestuin speelt, is relatief nieuw voor ons, en we kunnen nog heel wat leren. Wij zijn grote fan van Ton Vreeken in Dordrecht (www.vreeken.nl) en Peter Bauwens in De Klinge (B) (www.denieuwetuin.be) ,

beiden zeer gerenommeerd vanwege de enorm grote variëteit aan (groente)zaden en plantgoed. Echte aanraders voor wie eens iets anders wil proberen. We willen in een volgende "Tuinkabouter" hierop nog wat uitgebreider ingaan. Graag willen wij als inkoopcommissie iets voor de vereniging betekenen.

Prijscourant 2009 van Van der Wal , Hoogeveen en bestellijsten

U treft bij deze editie van de Tuinkabouter de Prijscourant 2009 aan van Van der Wal, Hoogeveen. Bij de Prijscourant 2009 zijn twee bestellijsten gevoegd, een voor groentezaden, tuinartikelen, mest etc. en een voor pootaardappelen. De kortingsregeling is onveranderd t.o.v. het vorige seizoen. Eveneens treft u bij deze editie van de Tuinkabouter de vertrouwde bestellijst 2009 van onze vereniging OVV aan. De wijze van betaling blijft onveranderd.

U kunt uw bestellijsten deponeren in de transparante plasticbak bij de ingang van tuin 53 of op het adres van de inkoopcommissie, d.i. Rijnzichtweg 50, Oegstgeest.

Uiterlijke datum voor het aanleveren van de bestellingen is 10 januari 2009.

Over distributie van de bestelde goederen wordt u op de gebruikelijke wijze geïnformeerd. Vermeld s.v.p. uw telefoonnummer op uw bestelformulier.

| Wat is er verder nog te zeggen ?

Prijsverschil t.o.v. vorig jaar

De prijs van de kunstmest DCM mix 5 is nu EUR 25,00, een jaar geleden was dit EUR 16,70. De leverancier verklaart dit door gestegen grondstofprijzen op de wereldmarkten.

“Ik moet zoveel prijscouranten versturen, en wat krijg ik ervoor terug?”

Van der Wal, Hoogeveen is er niet erg happy mee, om meer dan honderd exemplaren van zijn prijscourant ter beschikking te stellen, terwijl mogelijk maar een klein aantal bestellingen geplaatst wordt. Hij werkt daarom ook nog met een verkorte versie van zijn prijscourant. Dit zijn zes kantjes A4 met de belangrijkste groentezaden en wat pootgoed (uien/knoflook); dit wordt “de witte zaadprijscourant” genoemd. Mogen wij u vragen op het onderstaande formulier aan te geven of deze verkorte versie voor u voldoende zou zijn. Hoewel we niet in alles met de argumenten van de verkoper mee hoeven te gaan, heeft hij hier vanuit het aspect van kostenbesparing wel een punt.

Het volledige verkoopprogramma van Van der Wal is overigens te “bezichtigen” op zijn website www.zaadhandelvanderwal.nl. De inkoopcommissie wil Van der Wal als leverancier graag houden vanwege de lage prijzen. Het is begrijpelijk, dat hij als goed koopman op de kleintjes let.

Prijsvergelijking diverse zaadleveranciers

Een door ons uitgevoerde steekproefsgewijze prijsvergelijking liet duidelijk zien, dat Van der Wal, Hoogeveen, het goedkoopste adres is. Garantzaad, Balk, was met sommige zaden nog een beetje goedkoper dan Van der Wal, maar de kwaliteit van het gebodene schijnt niet OK te zijn. Alle andere aanbieders van groentezaden in binnen- en buitenland, zoals Sluis, Jansen, Van Hemert & Co., Oranjeband, baza, Sperli, Thompson & Morgan, Franchi etc., zijn, soms behoorlijk, duurder. Dit alles zegt uiteraard niets over de kwaliteit van de zaden, die niet vergeleken kon worden.

Inventarisatie wensen OVV leden

Misschien hebt u, behalve zaadgoed en pootaardappelen, nog meer wensen voor het seizoen 2009. De inkoopcommissie wil graag deze wensen inventariseren. Wellicht kan door collectieve inkoop een lagere prijs worden verkregen, dan wanneer iedereen op eigen houtje te werk gaat. Er valt hier vooral te denken aan bulkproducten zoals aarde, zand, mest. Maak uw wensen s.v.p. op bijgaand formulier bekend. De inkoopcommissie zal na inventarisatie bekijken, of overgegaan wordt tot verdere actie, d.i. opvragen van prijzen, offertes vergelijken, en uiteindelijke aankoop.

Tot slot

De vorige inkoopcommissie heeft zeer tot ieders tevredenheid gewerkt. De nieuwe inkoopcommissie wil dat ook graag doen. Als u suggesties, commentaar, opmerkingen hebt, zeg het ons dan gewoon. We willen ons graag inzetten voor onze volkstuinvereniging, en als we het doen, dan ook liefst met een goed resultaat.

Vanaf deze plaats wensen wij u alvast hele prettige Kerstdagen, goede jaarwisseling en een goed en vooral gezond nieuw jaar, en uiteraard ook een geweldig volkstuinseizoen 2009 met rijke oogsten.

Herbert en Wil Hermann

Bijenvolken verdwijnen spoorloos

Mysterieuze verdwijnziekte

Imkers zijn gewend bijenpopulaties kwijt te raken. Maar nu sterven extreem veel bijen. Oorzaak: onbekend.

- [Umms-masten](#)
- [Varroamijt](#)
- [Efficiënte landbouw](#)
- [Ambachtelijk werk](#)

Zondag 24 augustus. Imker Pim Lemmers (45) staat honing te slingeren in een schuurtje van kinderboerderij 't Molentje in Heemstede. De eerste oogst van die ochtend druppelt in een witte emmer. 'Moet je eens proeven', zegt hij zijn vinger dopend in het 'gele goud'. 'Fantastisch toch?' Lemmers, informatiemedewerker bij TNT, heeft zo'n 32 bijenvolken onder zijn hoede. Hun kasten staan in een wijde kring om Heemstede heen zoals in Haarlem, Overveen en Bloemendaal. 'Het gaat nu weer redelijk goed door donatie en aankoop van bijenvolken van imkers elders', zegt hij. 'Maar dit voorjaar zat ik echt in zak en as. Ik was dertig van de 46 bijenvolken kwijt. Een deel was zomaar ineens verdwenen. Spoorloos. Vreselijk. Ik heb even overwogen ermee te stoppen.'

Imkers zijn gewend bijenvolken kwijt te raken. Gemiddeld sterft zo'n tien tot vijftien procent in de winter. Maar de laatste jaren verliezen imkers veel méér volkeren.

Afgelopen jaar was dat 23 procent, met uitschieters zoals in Noord-Holland tot wel zeventig procent. Ook in andere landen Frankrijk, Duitsland, Zwitserland, Verenigde Staten melden imkers een veel grote bijensterfte dan normaal. Sommige imkers zien, net als Lemmers, in een keer een bijenvolk verdwijnen. De bijen vliegen uit en worden nooit meer teruggezien. Geen doden, geen levenden. Dit mysterieuze verschijnsel heeft een naam: de 'verdwijnsiekte'.

Umts-masten

De grote bijensterfte baart velen zorgen. Want niet alleen bloemen in de natuur zijn afhankelijk van deze bestuivers voor hun voortbestaan. Ook een deel van de agrarische sector. Zonder bijen geen fruit. Zonder bijen geen komkommers, courgettes of zaad voor veredelingsbedrijven. En zonder bijen geen honing meer op tafel.

Afgelopen voorjaar, toen de bijensterfte zich voor het derde achtereenvolgende jaar voordeed in Nederland, raakte ook Den Haag gealarmeerd. Na een brandbrief van een bezorgde burger over 'massale bijensterfte' aan de Kamercommissie van Landbouw wijdde de Tweede Kamer er een hoorzitting aan. 'Men weet nauwelijks hoe belangrijk bijen voor ons zijn', zegt imker Lemmers. 'Mensen maken zich zorgen over het broeikas effect, maar misschien is dit nog wel veel erger', zegt Lemmers. Hij heeft geen idee wat exact de oorzaak is. 'Pesticiden? Ziektes? Misschien wel de umts-masten.'

Tjeerd Blacquièr, bijenexpert van de [Wageningen Universiteit](http://www.wageningenur.nl), reageert tamelijk nuchter op de 'massale' bijensterfte. 'Ik vraag me af of er echt iets nieuws aan de hand is.' Op 25 september brengt hij een advies uit aan het ministerie van Landbouw. Zijn boodschap: geen reden voor paniek, wel reden tot zorg. Hij denkt niet dat de opkomst van van de bijen de das om doet. 'Het feit dat in dunbevolkte gebieden in Amerika waar dus weinig umts-stations zijn - ook een grote bijensterfte plaatsvindt, lijkt me daarvoor een bewijs.' Ook genetisch gemodificeerde gewassen, een verklaring die in de Verenigde Staten populair is, spelen zijn inziens geen rol. 'In Zwitserland staat geen enkel gemodificeerd gewas, toch melden imkers ook daar een grote bijensterfte.'

Varroamijt

De oorzaak zoekt hij eerder in een ongelukkig samenspel van factoren die de bijen al enige tijd bedreigen. Zoals de varroamijt, een beestje dat 25 jaar geleden per ongeluk uit Azië in het Westen is terechtgekomen. De mijt nestelt zich in de honingraatcellen en parasiteert op de bijenlarven en -poppen door ze aan te prikken, en hun lichaamsvocht op te zuigen. De bijen, meestal werksters, die uit deze larven voortkomen zijn minder levensvatbaar of misvormd. Als er niets aan wordt gedaan, sterft zo'n volk binnen drie jaar. Onder meer omdat het

aanprikken de mijt spuit een stofje in waardoor er steeds een wondje openblijft, de kans op infecties met schimmels of virussen vergroot.

Nosema, een eencellige schimmel, is er zo een. Vooral een variant uit Azië, is sterk in opkomst en zou wel eens de oorzaak kunnen zijn van de mysterieuze 'verdwijnsiekte', aldus Blacquièrè. Bijen die besmet zijn met nosema hebben onderontwikkelde sapklieren waardoor ze de jongeren niet meer kunnen voederen. Van armoede vliegen ze daarom vervroegd uit. De hele leeftijdshiërarchie jong, binnendienst en volwassen buitendienst - raakt daardoor uit balans (zie kader). Op een gegeven moment is het hele volk buiten en keert het vanwege de zwakke conditie niet meer terug. Blacquièrè: 'Imkers denken dat een volk van de ene op de andere dag spoorloos raakt, maar ik vermoed dat het geleidelijker gaat. Het is eerder een proces van weken.'

Efficiënte landbouw

Ook de rationalisering van de landbouw speelt een belangrijke rol in de hoge bijensterfte, aldus Blacquièrè, ofwel het feit dat boeren steeds efficiënter omgaan met hun grond. Geen stukje blijft onbenut. Al het land wordt gebruikt voor begrazing of de productie van gewassen. Gevolg: weinig bloemrijke akkerranden of weilanden, ondanks alle pogingen die milieu- en natuurbeschermers daartoe doen, en 'hongerige' bijen. Ze gaan met een slechte conditie en geringe voorraad de winter in, waardoor de kans op overleving klein is.

Daarnaast ziet de Wageningse bijenexpert voor Nederland nog een oorzaak en dat is de 'verdwijnsiekte' van de imkers in Nederland zelf. Net na de oorlog waren er nog 30 duizend imkers in Nederland, nu zijn er nog zo'n zeventuizend van wie de meesten hobbyist zijn. Het aantal professionele imkers is op een hand te tellen. 'Er komen nauwelijks meer jonge mensen bij. Het is een hobby van oude mannetjes geworden', aldus Blacquièrè. Dat heeft volgens hem invloed op de kennis en het onder controle houden van ziektes. 'Oude mensen zijn minder snel geneigd nieuwe methodes op te pakken om ziektes te bestrijden en zien ook niet altijd even goed wat er in hun volk gebeurt. Ziektes kunnen daardoor sneller om zich heen grijpen.'

Ambachtelijk werk

Eén oplossing is er niet. Op 25 september zal Blacquièrè bij het ministerie van Landbouw pleiten voor een bloemrijker inrichting van Nederland, meer geld en aandacht voor onderzoek naar het bestrijden van ziektes, betere educatie van imkers en maatregelen om ook jongere mensen weer geïnteresseerd te krijgen voor de imkerij of om hen te professionaliseren.

Volgens Pim Lemmers, met 45 jaar een van de jongere imkers in Nederland, is er op zich belangstelling genoeg voor de bijenhouderij. 'Als ik in de regionale bladen aankondig honing te gaan slingeren, heb ik zo tweeduizend mensen op bezoek. De meeste mensen vinden het prachtig ambachtelijk werk. Nu moeten we er nog voor zorgen dat een paar van die bezoekers ook werkelijk imker wil worden. We proberen via scholen en

allerlei andere jeugdactiviteiten de negatieve spiraal te doorbreken', zegt hij terwijl hij de slinger een draai geeft en de emmer verder volloopt met honing. 'Ook eens proberen?'

Van de honing en de bij

In een kast leven in de hoogtijdagen veertig tot vijftigduizend bijen. Bij elkaar maken ze in een seizoen - april tot september - zo'n vijftig potjes (450 gram) honing. Voor een pot honing zijn zo'n zestigduizend vliegreuven gemaakt waarin de bijen zo'n tachtigduizend kilometer afleggen. De Nederlandse honingproductie stelt niets voor ten opzichte van het buitenland. Een grote imker in de Verenigde Staten - die vrijwel altijd professioneel is - heeft net zoveel bijenvolken als alle imkers in Nederland bij elkaar. Daar worden de bijenvolken in grote vrachtwagens heen en weer gereden tussen grote landbouwpercelen. Tachtig procent van het aantal voedselgewassen is afhankelijk van insecten als bijen. Toch zullen we zonder hen wel overleven. Vijfenzeventig procent van ons voedselpakket bestaat uit gewassen die kunnen zonder bestuiving zoals rijst, aardappels, granen en vele groentes.

Noeste arbeid

Het leven van de bij is er een van noeste arbeid. Eenmaal uit het ei moeten de vrouwtjes - de werksters - aan de slag. Eerst cellen poetsen, dan de larven voeden - de binnendienst - en dan na drie weken nectar en stuifmeel verzamelen in het veld - de buitendienst. Rusten is er nauwelijks bij. In het voorjaar en de zomer leeft een werkster een paar weken. In de winter, wanneer alle bijen in de kast blijven, leven ze een half jaar. De mannelijke bijen, darren, hebben het veel makkelijker. Zij hoeven niets te doen en worden gevoed door de vrouwtjes. Enige doel in het leven: paren met de koningin. Na de daad gaan ze dood. Darren die aan het einde van het seizoen overblijven, worden door de werksters uit de kast geworpen of doodgestoken, de zogenoemde darrenslacht.

Datum
woensdag 3 september 2008

Auteur
Astrid Smit

Van de redactie (2)

Dit was mijn laatste bijdrage aan de tot stand koming van de Tuinkabouter. Met ingang van 2009 stop ik met deze werkzaamheden. 5 jaar lang heb ik dit werk mogen doen en ik heb er van genoten. De Tuinkabouter is een stukje van mijn leven geworden. Ik wens alle lezers een voorspoedig, maar bovenal gezond nieuwjaar toe en veel tuinplezier.

Elly Dening

S.V.P. RETOUR AAN INKOOPCOMMISSIE (TUIN 53) VÓÓR 10 JANUARI 2009

Tuin Nr: .....

Naam:

---

1. Prijscourant Van der Wal

maak s.v.p. kenbaar, waar uw voorkeur naar uitgaat:

- uitgebreide catalogus
- verkorte versie, de “ witte zaadprijscourant”
- alleen bestelformulieren zaden en aardappelen
(www.zaadhandevanderwal.nl geeft mij informatie over de producten en de prijs)
- niets

2. Inventarisatie

In 2009 heb ik/hebben wij wensen voor :

	Hoeveelheid
Zand	Kub.meter
Aarde bemest	Kub. meter
Aarde onbemest	Kub. meter
Mest	Gewenste specificatie: Aantal kub. Meter:
Kunstmest	Gewenste specificatie: Aantal zakken: à kg
Andere producten (s.v.p. specificeren) :	